

Jak na dramatickou výchovu v oddíle

Je tu prosinec a nejvyšší čas začít připravovat nové divadelní představení pro rodiče. Každý rok je to stejné: dětem rozdáváme vytištěné scénáře a rychle došíváme kostýmy žabiček. Pojdme se teď ale kouknout za obzor vánočních besídek. Dobře podané dramatické hry totiž mohou pomoci oddílovým vedoucím s výchovou a rozvojem dětí během celého roku.

ANNA MARENČÁKOVÁ – KAROT

O co tedy jde?

Když se řekne dramatická výchova, mnozí si představíme divadlo nebo představení. V dramatičce však představení není cílem, ale prostředkem. Prostředkem k výchově, rozvoji dětí nebo utužení kolektivu.

Dramatickou výchovu snadno začleníme do družinového programu, aniž bychom museli pracovat na dlouhém divadelním představení. Jde o různé jednoduché hry, improvizace, pantomimy nebo debaty s rolemi. Všechno jsou to vlastně fiktivní hry, díky kterým získáváme zkušenosti a učíme se. Poznáváme vztahy mezi lidmi a různé situace.

K vyjádření je možné použít i tanec, zpěv nebo obyčejný pohyb. Použitím improvizace se herec učí rychle reagovat a kreativně myslet, přemýšlet nad možnými způsoby vyjádření toho, co chce sdělit. To všechno je mnohokrát přínosnější než učení se textu nazpaměť. Někdy stačí jen zavřít oči, naslouchat vypravěči, který povídá fiktivní příběh, a představit si, jak se onen příběh odehrává. Myslet na pocity

FOTO ARCHIV AUTOROKY

a vzpomínat přitom, jaké emoce lidem v příběhu asi v té chvíli cloumaly tělem.

Jaký to má všechno přínos?

Přínos dramatické výchovy lze obecně shrnout do tří oblastí: poznání (sebe a spoluhráčů), rozvoj dovedností a osvojení hodnot.

Dovedností, které děti při dramatických hrách získávají, je nepočít. Tím, že si děti představit jednotlivé situace a snaží se do nich vcítit, se učí empatii. Dále podporujeme fantazii, tvořivost, intuici,

ovládání emocí nebo sebevědomí. Mimo jiné trénujeme i komunikaci a spolupráci.

Dramavýchova je prostředkem učení a poznání. Při těchto fiktivních hrách získáváme nové zkušenosti. Poznáváme, jak bychom se při jakých situacích zachovali, jelikož některé aktivity mohou být spojeny s něčím novým, něčím, co děti ještě neznají. Jistě se všichni shodneme na tom, že si lépe pamatujeme věci, které jsme sami prožili, než ty, o kterých jsme pouze teoreticky slyšeli. →

Tvořivá dramatika může hodně pomoci dětem se specifickými potřebami, jelikož částečně i díky použití právě tohoto způsobu výchovy se děti stávají někým jiným. To je důvod, proč s dramavýchovou pracují i mnohé poradny, výchovná centra nebo psychiatrické léčebny. Mnohdy tuto metodu však využívají i dospělí v rámci teambuildingu při zaměstnání, kde je třeba utužit kolektiv.

Mimo jiné se rozvíjí i fyzické schopnosti: řeč, tělo, rytmus, zpěv, tanec a mnohé další. Aktéři si rozšiřují slovní zásobu, snaží se dobře artikulovat a intonovat. Zejména pro malé světlušky a vlčata se hodí programy na rozvoj komunikace a řeči.

Pohybové hry

Specifickou skupinou hry jsou pohybové hry (viz aktivita Provázek). Pomocí her posilujeme identitu těla, uvědomění si každé jednotlivé části. Cílem je prožitek, nikoli se předvádět.

Děti takto navíc mohou uvolnit nadbytečnou energii a zklidnit se. Lepší je hraní vybrané hry ve větším počtu herců, jelikož monodrama může být zpočátku nepříjemné pro daného účinkujícího, který má třeba trému. Nebudeme-li hru přísně korigovat, dáme prostor kreativité a mohou vzniknout jedinečné situace. Některé z her jsou často založené na silném citovém prožitku, nepoužívejme je příliš často, nebo zevšední. Měly by

být ojedinělým zážitkem kolektivu. Pro úspěch je velmi podstatná atmosféra a načasování takové hry. Mezi dvěma náročnými pohybovými by se ztratila.

U kontaktnějších her nenuťme hrát všechny, pro některé je takový kontakt často obtížný a namísto příjemného pocitu vyvolá strach a nepříjemný zážitek.

Dramatika během schůzky

Hrátky skvěle doplní schůzku jako „oddechovky“ uprostřed programu. Nebo naopak je můžeme použít jako rozcvičku na začátek.

Prvky z dramatické výchovy můžeme použít jako prostředek k dosažení i dalších družinových cílů. Dra-

matické hry můžeme využít k učení nebo opakování znalostí. Například takové získávání skautských ideálů: družina pantomimou předvádí jednotlivé body skautského zákona na příkladě z každodenního života. Ostatní hádají, o jaký bod se jedná. Podobnou formou můžeme děti seznamovat s historií nebo s globálními problémy.

Během roku můžeme připravit i jednu tematickou schůzku, něco jako hodinu dramatického kroužku. Povídat si třeba o kulturních zážitcích, zkusit něco správně přednést, hrát hry. Ideální je ji nakonec spojit s návštěvou kulturního představení.

Nezapomínejme na dobré řemeslo

Divadelní hrátky i představení pro rodiče často bereme neformálně, především pro kolektiv. Byla by ale škoda zanevřít na „dobré řemeslo“, které dětem přinese další zkušenosti.

Jsme jeden

Za zvuků klidnější hudby utvoříme skupinu uprostřed místnosti, těla těsně vedle sebe. Všichni jsme jeden celek, jedno tělo. Každý musí vnímat jakýkoliv pohyb kolem sebe a reagovat na něj pohybem stejným směrem. Postupně se jedno tělo začne hýbat, nejprve na místě, pak může zkusit i přesun, musí se pohybovat všichni spolu aby udrželi jednotu.

Dávejme pozor na špatnou výslovnost a artikulaci, polykání hlásek. Cvičení mluveného projevu jde ruku v ruce s prací s dechem a artikulací, rozvojem slovní zásoby a hlasitostí i tempem.

Jsou-li děti na jevišti, je třeba dbát na to, aby se neděly na jevišti dvě důležité scény najednou a jedna od druhé neodpoutávala pozornost. Stejně tak by se postavy neměly na jevišti vzájemně zakrývat, pokud to není účelem.

Mnohé děti mají velkou trému, když mají vystupovat před publikem. Méně nervů je bude stát hraní v malé skupince lidí, které dobře znají, a teprve později je vhodné jim zvětšovat publikum o rodiče, babičky a dědečky.

A na závěr: pamatujme na propojení divadla s diváctvím. Je důležité nebýt stále jen středem pozornosti, ale naučit se naslouchat. ●

Autobus

Jeden herec dělá řidiče, ostatní jsou cestující, kteří postupně nastupují do autobusu. Každý nastoupí na jiné zastávce – vždy s nějakým charakterem nebo náladou (například starý a nemocný, kterého pořád něco bolí). V autobuse panuje vždycky ta nálada, kterou s sebou přinese cestující z aktuální zastávky. Postupem času cestující zase vystupují a nálady se vracejí.

Provázek

Představme si, že k nějaké části našeho těla je připevněn provázek. Táhne nás. Zkuste si, jakým způsobem bychom se asi pohybovali, pokud by nás táhl za loket, za zadek, koleno atd. Každý účastník si může vymyslet, která část je navázána. Všichni se pohybují prostorem tak, aby do sebe nevrzili. Pokud lektor tleskne, rychlost pohybu se zvýší na maximum, druhé tlesknutí je minimum, třetí normální rychlost. Když hra skončí, pokuste se říci, jaký pohyb vás nějakým způsobem zaujal, jaké jste v něm měli pocity, popřípadě zkuste charakterizovat postavu, která by se takto mohla pohybovat (namyšlená, táhnoucí těžký předmět, ...).

Stroj času

Skupina čtyř až šesti lidí má za úkol sestavit stroj času. Ze svých těl. Může to vypadat třeba takto: dva lidi představují konstrukci, někdo vydává zvuky jako kontrolka, ostatní se pohybují kolem konstrukce, čímž stroj roztáčí a startují. Vypadat to může jakkoli: nechat zcela na hráčích. Po prezentaci stroje času si skupiny losují historické období, které musí ztvárnit, například pantomimou nebo živým obrazem. Skupiny se pomocí jejich stroje času přenesou do vybraného období: ostatní hádají, o jaké období se jedná.